

İLKÖĞRETİM OKULLARI SEÇMELİ HALK KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ SINIFLAR DÜZEYİNDE KARŞILAŞTIRILMASI

The Comparison Of Elective Folk Culture Course Program With The Different Levels Of Teaching Level

Dr. Ahmet YILMAZ*

ÖZ

Dünya gün geçtikçe tek tip bir kültüre doğru gitmektedir. Bu nedenle kültür alanlarının yok olmasının insanlık için büyük bir kayıp olacağı dolayısıyla bu yönde geciktirilmeden önlemler alınması gerekmektedir. Bu amaçla Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) hareketi geçmiş ve 2003 yılında Türkiye'nin de aktif destek verdiği "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" kabul edilmiştir. Bu mirasın korunması, yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktarılmasında eğitim kurumlarına büyük sorumluluklar düştüğü bir gerçektir. Bu sözleşme ile her düzeydeki eğitim kurumunda "Somut Olmayan Kültürel Miras"ın ders olarak okutulması istenmekte, ayrıca kitle iletişim araçları ile bu mirasın yaygınlaştırılması ve yaşatılması yönünde daha çok çaba harcanması önerilmektedir. Böylece her ülkenin kendi kültürünü gelecek kuşaklara özgün eğitim yoluyla aktarılması en saygın kültürel kurum olan UNESCO'ya göre kültürel miras ile ilgili dersler temel eğitimden itibaren öğretilmelidir. Türk Milli Eğitim Sistemi incelendiğinde "Halk Kültürü Dersi"nin ilköğretim düzeyinde 6., 7. ve 8. sınıflarda haftada bir saatlik seçmeli dersler arasında yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, ilköğretim okullarında okutulan "Halk Kültürü Dersi" öğretim programıyla ilgili öğrenme alanlarına yönelik; sınıflar düzeyinde, ünitelere göre kazanım içerikleri ve sayıları, toplam program içindeki oranları ve buna bağlı olarak ders saat sürelerinin karşılaştırılmaları yapılarak kuramsal ve yöntemsel açıdan katkı sağlayabilecek öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Öğrenci, Sınıf, Öğrenme Alanları, Karşılaştırma

ABSTRACT

The world is turning to be one type of culture. Therefore, disappearing of cultural areas will be a loss for humanity. That's why it is necessary to take precaution without delay. For this aim, United Nations Education Science and Cultural Organization (UNESCO) began to act and accepted "the contract of preserving inconcrete cultural education" which is supported by Turkey. It is a fact that: it is a big responsibility for education institutions to preserve that heritage, keeping it alive and transferring it from one generation to the others. With this agreement, covert culture heritage is expected to be taught as a course and also by the help of mass communication. According to UNESCO, the most prestigious cultural institution it becomes evident that courses regarding cultural heritage should be taught especially starting from primary education. When Turkish National Education System is investigated, it can be seen that "Folk Culture Course" is among the elective courses for an hour in 6th, 7th and 8th grades classes in the elementary level. So, comparing the contents and numbers of acquisitions according to units, their rates in total program and the duration of courses, this study presents suggestions which can give help the learning fields about the "Folk Culture Course" in primary schools theoretically and systematically

Key Words

Learner, Learnly Areas, Comprasion, Classroom

* Afyonkarahisar Milli Eğitim Müdürlüğü, Eğitim Müfettişi, drahmet_yilmaz@hotmail.com

Giriş

Yeryüzündeki kültür sınırları siyasi sınırlara bağlı kalmaksızın yüzlerce yıldan beri gelişip genişlemiş ve özellikle 1950’li yıllardan sonra daha yoğun biçimde etkilemeye başlamıştır (MEB, 2008). Bu “Küreselleşme” sürecinde kültürler ve toplumlar arasında, “sözlü-yazılı”, “ilkel-modern”, “geri kalmış-gelişmiş” veya “köylü-kentli” şeklinde ayırım ortadan kalkarak, kültürler tektipleştirici bir olgu olarak ortaya çıkmaya başlamıştır (Oğuz, 2008a). Bu durum insanlığın kültürel zenginliğinin ve çeşitliliğinin ortadan kalkması olasılığını doğurmuş olup (MEB, 2006), her ulus genç kuşaklarını halk kültürü konusunda bilgilermeleri ve ulusal kültürünü gelecek nesillere aktarımını sağlaması bakımından mücadele bayrağı açmıştır (MEB, 2007; Oğuz, 2008a).

Bu süreçte kısa adı UNESCO olan ve Genel Merkezi Paris’te bulunan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü, 17 Ekim 2003 tarihinde “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (SOKÜM)” ile dünyayı tek biçimli bir yapıya doğru götüren kültürel çeşitliliği ve zenginliği yok eden vahim gelişmelere dikkat çekerek halk kültürünün korunmasının ve gelecek kuşaklara olumlu bir miras olarak aktarılması gerektiğini vurgulamıştır (Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri, 2004; Oğuz, 2007a). SOKÜM uzun bir arayış ve hazırlık sürecinin sonunda ortaya çıkan ve somut

olmayan kültürel mirası korumayı amaçlayan ve Oğuz, Özay ve Tacar (2005) tarafından da Türkçe’ye çevrilen oldukça önemli uluslararası bir belgedir (Oğuz, 2008b).

2003 yılında UNESCO tarafından kabul edilen “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” genel olarak korunması gereğine işaret edilen ve somut olmayan kültürel miras kavramını 5 başlık altında toplamış ve tanımlamıştır (Oğuz, 2004:9).

1-Dilin SOKÜM’ün aktarılmasında bir araç işlevi gördüğü sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler. Konuyu Türk anlatı türleriyle sınırlayarak örneklendirecek olursak; miterler, efsaneler, masallar, destanlar, hikayeler, ağıtlar, ninniler, türküler vb.

2-Gösteri sanatları. Bu başlık altında değerlendirilebilecek Türk halkbilimi ürünleri ise karagöz, meddah, ortaoyunu, köy seyirlik oyunları gibi tiyatro örnekleri ve halk müziği ve halk oyunları icraları vb.

3-Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve festivaller. Doğum, sünnet, evlenme, askere uğurlama, ölüm gibi gelenek ve görenekleri, toy, bayram gibi her türlü geleneksel toplanma biçimleri ve bunlara dayalı geleneksel uygulamalar, inançlar vb.

4-Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar. Halkın geleneksel kültürel yapı içinde oluşturduğu halk hekimliği, halk baytarlığı, halk meteorolojisi vb.

5-El sanatları geleneği. Usta çı-

rak ilişkisi içinde öğrenilen ve seri üretime dayanmayan bakırcılık, kalaycılık, demircilik, semercilik, yorgancılık, sepetçilik gibi geleneksel meslekler.

Türkiye’de UNESCO’ya üye devlet olarak, SOKÜM’ün amaçlarını gerçekleştirmeye çalışacağıının sözünü vererek ilk adımı atıp 19.01.2006 günü de Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu’nda bu sözleşmeyi onaylamıştır (Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair 5448 Sayılı Kanun, 2006).

Bu kanun ile Türkiye kendi top-rağı üzerindeki kültürel varlıkları koruyup, insanlığın ortak mirası olarak gelecek kuşaklara aktarmayı kabul etmiştir (Oğuz, 2007b). Uygulamaya da temel eğitim kurumlarında somut olmayan kültürel mirasın bağımsız bir halk kültürü dersi olarak konulması, üniversitelerde bu konuyu araştıran ve genç kuşaklara öğretilmesini amaçlayan kurumsallaşmanın sağlanması, basın yayın organlarının desteğiyle de somut olmayan kültürel mirasta insanlığın yarattığı ortak kültür değerlerinin öne çıkarılmasıyla başlamıştır (Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri, 2004).

İlköğretim Okullarında Seçmeli Halk Kültürü Dersi

Türkiye’de ilköğretim okulları, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve ye-

tişmelerine hizmet eden mecburi temel eğitim ve öğretim kurumları olarak kabul edilmiştir (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961). Zorunlu ilköğretimin amaçları arasında: “öğrencilerin, millî ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini bu değerlere saygı duymalarını sağlamaları ve öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri, sosyal, kültürel, eğitsel etkinliklerle millî kültürümüzü benimsemeleri ve yaymaları” vardır (MEB, 2003). İlköğretim okullarında bu amacı gerçekleştirmek için 6.-8. sınıf düzeyinde “Halk Kültürü” dersi konulmuştur. SOKÜM çerçevesinde düzenlenen öğretim programında; Türk millî kültürüne ait sözlü gelenek, değerler, inançlar, yiyecek, giyecek, mimari, sanat, müzik, oyun, eğlence ve kültür ürünleri ile kültürel yaşamın bütünü konuyu edinen temel yaklaşımlar bulunmaktadır (MEB, 2008).

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı kararı ile 2010-2011 öğretim yılında uygulamaya konulan ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesi (MEB 2010a) incelendiğinde “Halk Kültürü” dersinin 6.-8. sınıf düzeyinde haftada 1 saatlik seçmeli dersler arasında yer aldığı görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1’e göre Halk Kültürü Dersi Öğretim Programı 6–8. sınıflarda her sınıf için haftada bir ders saati olmak üzere toplam 36 saatlik bir süre öngörülerek hazırlanmıştır.

Tablo: 1 İlköğretim Okulları Haftalık Seçmeli Dersler Çizelgesi

SEÇMELİ D E R S L E R	SINIFLAR							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Yabancı Dil	-	-	-	-	-	1	1	1
Sanat Etkinlikleri (Drama, Tiyatro, Halk Oyunları, Enstrüman, Resim, Fotoğrafçılık, Heykel vb.)	-	-	-	-	-	1	1	1
Spor Etkinlikleri (Güreş, Futbol, Basketbol, Voleybol, Masa Tenisi vb.)	-	-	-	-	-	1	1	1
Bilişim Teknolojileri	-	-	-	-	-	1	1	1
Satranç	-	-	-	-	-	1	1	1
Düşünme Eğitimi	-	-	-	-	-	1	1	1
Halk Kültürü	-	-	-	-	-	1	1	1
Tarım	-	-	-	-	-	1	1	1
Medya Okuryazarlığı	-	-	-	-	-	1	1	1
Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi	-	-	-	-	-	-	-	1
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı						1	1	1
SERBEST ETKİNLİKLER DERS SAAT SAYISI	5	5	5	4	4	-	-	-

İlköğretim Okullarında Halk Kültürü Dersi Uygulama Esasları

İlköğretim programı seçmeli halk kültürü dersi (6-8. sınıf) öğretim programı uygulanırken şu hususların göz önünde bulundurulması gerekmektedir (MEB 2006, MEB 2007, MEB 2008):

1. Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlayarak aktif öğrenme etkinliklerini uygulamalıdır. Etkinlikler tasarlanırken yörenin yerel kültürünün özelliklerinin yanı sıra dersin genel amaçları, ünite kazanımlarıyla farklı zekâ türlerine sahip öğrencilerin öğrenme stilleri, ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır.

2. Halk kültürü dersi öğrenme alanları ve bu alanların üniteleri sosyal bilgiler, Türkçe, müzik, din kültürü ve ahlak bilgisi, beden eğitimi ve spor etkinlikleri gibi derslerle

de ilişkilendirilerek çok yönlü olarak işlenmelidir.

3. Üniteler işlenirken öğrencilerin gözlem, derleme, değişim ve sürekliliği algulama, sosyal ve kültürel katılım gibi becerileri kazanmalarını üzerinde önemle durulmalıdır.

4. Programdaki değerler, üniteye konu olan halk kültürü uygulamaları etrafında ortaya çıkan uygulamalardan hareketle verilmelidir.

5. Millî ve dinî bayramlar, mahalli kurtuluş ve kutlama günleri gibi önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin sosyal ve kültürel katılım becerisi geliştirilmelidir.

6. Öğretmen, halk kültürü ürünlerinin sergilendiği müze, fuar, sergi vb. yerlere düzenlenecek inceleme gezilerine önem vermelidir. Gezilerin her aşaması planlanmalı, öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı ve değerlendirilmelidir.

7. Öğretmen fotoğraf, film, CD-ROM, benzeşim (simülasyon) prog-

Tablo.2 Halk Kültürü Dersi 6.-8. Sınıf Düzeylerine Göre Öğrenme Alanları ve Ünitelerinin Karşılaştırılması

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER		
	6. SINIF	7. SINIF	8. SINIF
1. HALK BİLİMİ	Halk ve Kültür	Halk Biliminin Kaynakları	Gelenek ve Değişme
2. TOPLUMSAL UYGULAMALAR	Geçiş Dönemleri	Bayramlar, Kutlamalar	Halk İnançları
3. HALK SANATLARI	Giyim Kuşam ve Süslenme	Geleneksel El Sanatları	Halk Mimarisi
4. SÖZLÜ ANLATIMLAR	Bilmece, Tekerleme, Masal	1) Halk Şiiri 2) Fıkra	1) Atasözleri, Deyimler 2) Mit, Efsane (Söylen, Söylence) 3) Destan, Halk Hikâyesi
5. HALK BİLGİSİ	Halk Mutfağı	Halk Hekimliği	1) Halk Hukuku 2) Halk Takvimi
6. MÜZİK, OYUN, EĞLENCE	Çocuk Oyun ve Oyuncakları	1) Halk Müziği 2) Halk Oyunları	Halk Tiyatrosu
7. KÜRESELLEŞME VE HALK KÜLTÜRÜ	Kültürel Mirası Koruma Bilinci	Kültür Turizmi	Müze ve Halk Bilimi Müzeciliği

ramlarını, çoklu ortam (multimedia) araçlarını, telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) dersin bir parçası olarak kabul etmeli ve imkânları ölçüsünde uygulamalı, gezi düzenlenemeyen mekânlara, sanal alan gezileri yaptırılmalıdır.

İlköğretim Okulları Halk Kültürü Dersi Öğrenme Alanlarının Sınıf Düzeylerine Göre (6.-8. Sınıf) Karşılaştırılması

Halk Kültürü Dersi Öğretim Programı 7 öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bunlar; 1. halk bilimi, 2. toplumsal uygulamalar, 3. halk sanatları, 4. sözlü anlatımlar, 5. halk bilgisi, 6. müzik, oyun, eğlence, 7. küreselleşme ve halk kültürüdür (Tablo 2).

Tablo 2'ye göre, öğrenme alanla-

rı, 6. sınıftan 8. sınıfa kadar devam etmektedir. Bir öğrenme alanı, bir ya da birden fazla ünite içerebilmektedir. Örneğin; 6. sınıfta 7 öğrenme alanına karşılık, 7 ünite vardır. 7. sınıfta aynı sayıda öğrenme alanı olmasına karşın 9 ünite, 8. sınıfta ise 10 ünite vardır.

İlköğretim Okulları Halk Kültürü Dersi Öğrenme Alanlarının Kazanım Sayıları, Oranları ve Ders Saatlerinin Sınıflara Göre (6.-8. Sınıf) Karşılaştırılması

İlköğretim "Halk Kültürü Dersi" öğretim programıyla ilgili öğrenme alanlarına yönelik olarak ünitelere göre kazanım sayıları ve toplam program içindeki oranları ve buna bağlı olarak ders saat sürelerinin karşılaştırılmaları aşağıdaki Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo.3 Halk Kültürü Dersi Öğrenme Alanlarının Kazanım Sayıları, Oranları ve Ders Saatlerinin Karşılaştırılması

ÖĞRENME ALANI	SINIF	ÜNİTE ADI	KAZANIM SAYILARI	ORANI %	DERS SAAT SÜRESİ
1. HALK BİLİMİ	6	Halk ve Kültür	3	12	5
	7	Halk Kültürü Kaynakları	4	12	4
	8	Gelenek ve Değişme	3	10	3
2. TOPLUMSAL UYGULAMALAR	6	Geçiş Dönemleri	6	20	10
	7	Bayramlar Kutlamalar	4	12	5
	8	Halk İnanışları	3	10	3
3. HALK SANATLARI	6	Giyim Kuşam ve Süslenme	3	12	3
	7	Geleneksel El Sanatları	6	18	6
	8	Halk Mimarisi	4	13	6
4. SÖZLÜ ANLATIMLAR	6	Bilmece, Tekerleme, Masal	3	12	5
	7	1-Halk Şiiri	4	12	5
		2-Fıkra	3	10	3
	8	1-Atasözleri-Deyimler	3	10	4
		2-Mit-Efsane	2	6,5	2
	3-Destan-Halk Hikayeleri	2	6,5	3	
5. HALK BİLGİSİ	6	Halk Mutfağı	5	20	6
	7	Halk Hekimliği	2	5	3
	8	1-Halk Hukuku	4	12	4
		2-Halk Takvimi	4	12	4
6. MÜZİK, OYUN, EĞLENCE	6	Çocuk Oyunları ve Oyuncakları	3	12	4
	7	1-Halk Müziği	4	12	4
		2-Halk Oyunları	5	15	5
8	Halk Tiyatrosu	3	10	5	
7. KÜRESELLEŞME VE HALK KÜLTÜRÜ	6	Kültürel Mirası Koruma Bilinci	3	12	3
	7	Kültür Turizmi	1	4	1
	8	Müze ve Halk Bilim Müzeciliği	3	10	2
TOPLAM	6		26	100	36
	7	-	33	100	36
	8		31	100	36

Tablo 3'e göre 6. sınıfta "Toplumsal Uygulamalar" öğrenme alanında yer alan "Geçiş Dönemleri" ünitesi

ile; "Halk Bilgisi" öğrenme alanında yer alan "Halk Mutfağı" ünitesinin Halk Kültürü dersi içinde % 20'lik

oran ile en fazla paya sahip olduğu görülmektedir. Diğer öğrenme alanları ve ünitelerin ise % 12'lik paya sahip olduğu ifade edilebilir. Yine aynı tabloda 7. sınıflarda ise “Müzik-Oyun-Eğlence” öğrenme alanlarında yer alan “Halk Müziği-Halk Oyunları” ünitesinin toplam % 27 ile en fazla paya sahip olduğu; “Küreselleşme ve Halk Kültürü” öğrenme alanında yer alan “Kültür Turizmi” ünitesinin de en az paya sahip olduğu % 4 anlaşılmaktadır.

Yine 8. sınıflarda “Halk Bilgisi” öğrenme alanında yer alan “Halk Hukuku-Halk Takvimi” ünitelerinin toplam % 24 ile en çok paya sahip olduğu ve “Sözlü Anlatımlar” öğrenme alanında yer alan “Atasözleri-Deyimler-Mit-Efsane-Destan-Halk Hikayeleri” ünitesinin % 23'lük oran ile takip ettiği; diğer öğrenme alan ve ünitelerinin ise % 10 oranında yer aldığı görülmektedir.

Halk Kültürü Dersinin Sınıf Kazanımlarına Göre Karşılaştırılması

Seçmeli Halk Kültürü Dersi kazanım sayıları incelendiğinde ise; 6. sınıflarda 7 öğrenme alanına bağlı olarak 7 üniteyle ilgili olarak 26 kazanım; 7. sınıflarda 9 üniteyle ilgili olarak 33 kazanım ve 8. sınıflarda 10 üniteyle ilgili olarak 31 kazanım vardır.

1. “Halk Bilimi” Öğrenme Alanı Bakımından Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması: Bu öğrenme alanıyla ilgili olarak 6. sınıflarda “Halk ve Kültür” ünitesi içinde; Halk ve Kültür içinde halk

kültürünün yerini fark etme, bilimsel bir disiplin olan halk biliminin inceleme, araştırma alanlarını tanıma ve halk bilimi ürünlerinin derlenmesinin önemini kavrama şeklinde kazanımlar yer almaktadır. 7. sınıflarda “Halk Kültürü Kaynakları” ünitesi adı altında; Halk biliminin kaynaklarının sözlü, yazılı ve görsel alanlarda olduğunu fark etme, halk kültürünün geçmişteki durumunun öğrenilmesinde ve geleceğe aktarılmasında yazılı kaynakların yerini ve önemini fark etme, halk kültürünü aktarmada sözlü kaynakların rolünü fark etme, görsel kaynakların halk kültürü açısından önemini kavrama şeklinde kazanımlar düzenlenmiştir. 8. sınıflarda “Gelenek ve Değişme” ünitesi adı altında; Gelenegin toplumsal ve kültürel hayatımızdaki yerini kavrama, gelenek ile kültürel değişme arasındaki ilişkiyi sorgulama, halk kültürünün sürekliliğinde gelenegin rolünü açıklama biçiminde kazanımlar düzenlenmiştir.

2. “Toplumsal Uygulamalar” Öğrenme Alanı Bakımından Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması: Bu öğrenme alanıyla ilgili olarak 6. sınıflarda “Geçiş Dönemleri” ünitesi içinde; Kendi doğumundan hareketle doğumla birlikte gerçekleştirilen uygulamaları ailesinden araştırarak anlamlandırma, adının verilmiş öyküsünü büyüklerinden öğrenerek ad verilirken belirleyici olan etmenleri analiz etme, sünnet ve sünnet geleneği ile ilgili uygulamaları fark ederek bunlara çevresinden örnek verme, asker uğurlama

uygulamalarını araştırarak kültür içindeki yerini fark etme, evlenme biçimlerini, aşamalarını ve uygulamaları çevresinden derleyerek tanıma ve ölümle ilgili uygulamaları ve bu uygulamalar sırasında ortaya çıkan toplumsal dayanışmayı fark etme şeklinde kazanımlar yer alır. 7. *sınıflarda* “Bayramlar, Kutlamalar” ünitesi adı altında; Bayramların, kutlamaların sosyal ve kültürel işlevlerini tartışma ve yorumlama, bayram çeşitlerini tanıma, bayram ve kutlamalardaki uygulamalara örnekler vererek bunları karşılaştırma, bayram ve kutlamaların halk kültürünün aktarılmasındaki önemini fark etme şeklinde kazanımlar düzenlenmiştir. 8. *sınıflarda* ise “Halk İnanışları” ünitesi adı altındaki kazanımlar; Halk inanışlarının oluşum nedenlerini sorgulama, halk inanışlarının, geçmiş kültürlerden ve inançlardan izler taşıdığına farkına varma, halk inanışlarının toplum yaşantısındaki yansımalarına örnekler vermedir.

3. “Halk Sanatları” Öğrenme Alanı Bakımından Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması: Bu öğrenme alanıyla ilgili olarak 6. *sınıflarda* “Giyim, Kuşam ve Süslenme” ünitesi adı altında; Halkın giyim kuşamını belirleyen etmenleri araştırarak geçmişten günümüze giyim kuşam ve süslenmedeki değişimi sorgulama, halkın giyim kuşamında kullanılan süs öğelerinin, motiflerin ve renklerin anlamlarını araştırma, çevresinin günlük giyim kuşamı ile törensel giyim kuşamını karşılaştır-

ma kazanımları yer almaktadır. 7. *sınıflarda* ise “Geleneksel El Sanatları” ünitesi kazanımları; el sanatlarının halkın ihtiyaçlarından doğduğunu, halkın zevk ve yaratıcılığını yansıttığını fark etme, el sanatları ile ilgili geleneksel meslekleri tanıma, el sanatlarının usta-çırak ilişkisi içinde üretildiğini fark etme, çevresinde yaşayan el sanatlarını araştırma, el sanatı ürünleri ile fabrikasyon ürünler arasındaki farkı tartışma, günümüzde el sanatlarına yeniden duyulan ilginin nedenlerini sorgulama şeklindedir. 8. *sınıf* kazanımları ise “Halk Mimarisi” adı altında; Halk mimarisini örnekleri ile tanıma, halk mimarisinin kültürle ilişkisini kavrama, halk mimarisindeki konutun bölümlerini, yardımcı yapılarını ve işlevlerini açıklama, halk mimarisini koruma ve yaşatma yöntemlerine ilişkin önerilerde bulunma şeklindedir.

4. “Sözlü Anlatımlar” Öğrenme Alanı Bakımından Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması: Bu öğrenme alanıyla ilgili olarak 6. *sınıflarda* “Bilmece, Tekerleme, Masal” ünitesi adı altında; Çevresindeki bilmece ve tekerlemeleri derleyerek kültür içindeki yerini fark etme, derlediği/dinlediği/öğrendiği bir masalı anlatarak masal anlatma geleneğini tanıma, iletişim araçlarının masal anlatma geleneği üzerindeki etkisini tartışma kazanımları vardır. 7. *sınıf* kazanımları “Halk Şiiri” ünitesi adı altında: Halk şiirinin halk kültürü ve halk yaşamının bir yansıması olduğunu fark etme, halk şiirinin kül-

türel etkileşim ve iletişimdeki rolünü fark etme, halk şiiri ürünlerinin yaratıcılarını tanıma, halk şiirinin günümüzdeki üretim biçimlerini araştırarak bunlara örnekler verme yine aynı sınıfta “Fıkra” ünitesi adı altında; Genel ve bölgesel nitelikli fıkraları yorumlama, kültürel iletişim ögesi fıkranın eğitici, öğretici ve eğlendirici özelliklerini fark etme, fıkra tiplerinin sadece geçmişte değil günümüzde de oluştuğunu fark etme şeklinde kazanımlar düzenlenmiştir. 8. sınıf kazanımları “Atasözleri Deyimler” ünitesi adı altında; Atasözü ve deyimlerin sözlü kültür içindeki yerini ve bunların halkın düşüncesini, yaşayışını, değer yargılarını yansıttığını fark etme, atasözü ve deyimlerin kültürel süreklilik içinde üretilmeye devam ettiğini kavrama, atasözü ve deyimlerin ortaya çıkışı ile ilgili hikâyeler oluştuğunu fark etme, yine aynı sınıfta “Mitefsane” ünitesi adı altında; Mitlerin halk kültürüne yansımalarını fark etme, efsanelerin halk kültürü içinde mekân, varlık ve olaylarla ilişkisini kavrama olup yine aynı sınıftaki “Destan Halk Hikâyeleri” ünitesi adı altında; destan ve halk hikâyelerinin sözlü kültür içindeki yerini ve bunların ozan, âşık vb. anlatıcılar tarafından anlatıldığını fark etme, destan ve halk hikâyelerinin sanatsal üretilmeye esin kaynağı olabileceğini fark etme kazanımları yer alır.

5. “Halk Bilgisi” Öğrenme Alanı Bakımından Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması: Bu öğrenme alanıyla ilgili olarak 6. sınıflarda “Halk Mutfağı” ünitesi

siyle ilgili olarak; Dünyanın sayılı mutfaklarından biri olarak değerlendirilen Türk mutfağından yaygın örnekleri tanıma, yaşadığı çevrenin mutfağından seçkin örnekleri tanıma, ailesinde ve çevresinde yiyeceklerin elde edilmesi, hazırlanması ve saklanması ile ilgili uygulamaları fark etme, sofrada adabı ve yemek yeme alışkanlıklarının dün ve bugünü tartışma, özel gün yemeklerini ve ikram geleneğini tanıma kazanımları vardır. 7. sınıf kazanımları ise; “Halk Hekimliği” ünitesi adı altında; Halk hekimliğinin oluşum nedenlerini araştırma, günümüzdeki halk hekimliği uygulamalarını araştırarak bu uygulamaları sorgulamadır. 8. sınıf kazanımları ise; “Halk Hukuku” adı altında; Yazılı hukukta anayasa, yasa ve yönetmeliklerle oluşturulan hukuk düzeninin, halk hukukunda töre (örf), gelenek (anane) ve göreneklerle (âdet) oluşturulduğunu fark etme, halk hukukunun, kültürünün geleneksel ve sözlü kurallarından oluştuğunu fark etme, halk hukuku kurallarının (normlarının) -yazılı hukukun normları gibi- ihtiyaçlara göre biçimlendiğini ve değiştiğini kavrama, halk hukukunun toplumun gereksinimleri doğrultusunda yazılı hukuka kaynaklık ettiğini fark etme olup yine aynı sınıftaki “Halk Takvimi” ünitesi adı altında; Takvim çeşitliliğini kavrama, halk takviminin döngüsel zaman kavramıyla oluştuğunu fark etme, çevresinin gün, ay, yıl vb. takvim bilgileri ile ilgili adlandırmalarını araştırma, halk takviminin halk hayatına yansımalarını kavrama kazanımları yer almaktadır.

6. “Müzik Oyun Eğlence” Öğrenme Alanı Bakımından Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması: Bu öğrenme alanıyla ilgili olarak 6. sınıflarda “Çocuk Oyunları ve Oyunları” ünitesi adı altında; Oyunun işlevlerini ve kendi yaşamındaki yerini fark etme, geleneksel çocuk oyun ve oyuncaklarını kendi oyun ve oyuncakları ile karşılaştırma, oyun alanları ile çağdaş kent ilişkisini sorgulama kazanımları şeklindedir. 7. sınıf kazanımları ise “Halk Müziği” adı altında; Halk müziğinin kültürel etkileşim ve iletişimdeki yerini kavrama, halk müziğinin yörelere göre çeşitlilik gösterdiğini fark etme, Türk halk müziği alanındaki ürünleri, bunların icracı ve yaratıcılarını tanıma, halk çalgılarını tanıma olup yine aynı sınıfta “Halk Oyunları” ünitesi kazanımları; Halk oyunlarının halk yaşamındaki yerini ve rolünü fark etme, halk oyunlarının içinde bulunduğu coğrafya, iklim, sosyo-kültürel ve ekonomik yaşam ile ilişkisini algılama, çevresinde oynanan halk oyunlarını araştırma, yöresel halk oyunlarındaki çalgıları tanıma, halk oyunlarının sahnelenmesiyle ortaya çıkan yeni uygulamaları fark etme şeklindedir. 8. sınıf kazanımları ise; “Halk Tiyatrosu” ünitesi adı altında; Halk tiyatrosunun halk yaşamındaki rolünü kavrama, Türk halk tiyatrosunun türlerini fark etme, geleneksel tiyatro ile modern tiyatronun etkileşimini fark etme şeklindedir.

7. “Küreselleşme ve Halk Kültürü” Öğrenme Alanı Bakımından Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması: Bu öğrenme alanıyla ilgili olarak 6. sınıflarda “Kültürel Mirası Koruma Bilinci” ünitesiyle ilgili olarak; Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi’ni (SOKÜM) tanıma, yerel, kültürel zenginliklerin küreselleşme sürecindeki yerini fark etme, kültürel mirası benimseme ve koruma konusunda duyarlı olma kazanımları şeklindedir. 7. sınıf kazanımını ise “Kültür Turizmi” ünitesiyle ilgili olarak; Kültür turizminde yararlanılan halk kültürü ürünlerini araştırmadır. 8. sınıf kazanımları da “Müze ve Halk Bilim Müzeciliği” ünitesiyle ilgili olarak; Kültürel öğelerin toplanması, korunması ve müzeleştirilmesinin önemini kavrama, müzenin kuşaklar arası kültürel iletişimine katkı sağladığının farkına varma, halk kültürü ile ilgili müzelerden dönemin halk yaşamı konusunda bilgi edinmedir.

Halk Kültürü Dersinin Ölçme ve Değerlendirilmesi; İlköğretimde halk kültürü dersinin değerlendirilmesi diğer zorunlu derslerden farklıdır. Bu derste daha çok öğrenme sürecine önem verilerek öğrencinin gelişiminin izlenmesi amaçlanmıştır. Bu ders kapsamında kullanılacak değerlendirme yöntemleri; görüşme, gözlem, sözlü sunum, performans değerlendirme, proje, öz değerlendirme şeklinde ifade edilebilir (MEB 2006, MEB 2007, MEB 2008). Ancak “Halk Kültürü Dersi” Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye

Kurulunun ilköğretim okulları haf-talık ders çizelgesi açıklamalar bölü-münde de belirtildiği üzere bu ders seçmeli kapsamında yer aldığından, bu dersin ölçme ve değerlendirmesi notla yapılmayarak sadece karnede öğrencinin bu dersi seçtiğinin belir-tilmesi yeterli görülmektedir (MEB, 2010a).

Sonuç ve Öneriler

İlköğretim “Halk Kültürü Der-si” öğretim programı bir bütün ola-rak (6.-8. Sınıflar) değerlendirildi-ğinde ilköğretim öğrencilerinin; kısa vadede halkın değer yargıları, ha-yatı, dünyayı algılayış biçimi, belli olaylar karşısındaki tavır, tutum ve tepkileri konularında bilgi sahibi ol-maları; uzun vadede ise dünya gene-linde gözlenen ekonomik, politik ve kültürel gelişmelerin yeni bir küre-sel uygarlığın oluşumunu sağlama, buradan hareketle de Türk milli kültürünü tanımaları, tanıtmaları ve korumalarını sağlaması amaçlan-maktadır. Ancak Milli Eğitim Ba-kanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı kararında; “halk kültürü dersi 6, 7. ve 8. sınıfların herhangi birinde veya ta-mamında seçmeli olarak okutulması istenmektedir. Bu derslerin 7. veya 8. sınıfta seçilmesi durumunda öğ-retmenin önceki sınıflara ait temel kazanımları da vermesi gerekmektedir. Seçmeli Halk Kültürü Dersi kazanım sayıları incelendiğinde; 6. sınıflarda öğrenme alanlarına bağlı olarak 7 üniteyle ilgili olarak 26 ka-zanım; 7. sınıflarda 9 üniteyle ilgili olarak 33 kazanım ve 8. sınıflarda 10 üniteyle ilgili olarak 31 kazanım

vardır. Buna göre sadece 8. sınıfta halk kültürü dersi seçildiğinde do-layısıyla öğrencilere 6. ve 7. sınıfta-ki temel kazanımlarında verilmesi gerektiğinden, 8.sınıf öğrencilerine toplam 90 kazanım verilmesi gere-kir ki yılda 36 ders saati olduğu göz önünde bulundurulduğunda bunun mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak uygulamada halk kültürü dersinin seçmeli olması öğ-rencilerin bu dersi hiç okumadan il-köğretimden mezun olmasını da be-raberinde getirmesi en önemli sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlköğretim okullarında seçmeli halk kültürü dersinin geliştirilme-siyle ilgili de şu önerilerde bulunulabilir:

“Halk Kültürü Dersi” seçme-li dersler arasında yer almaktadır. Kutlu’ya göre (2009) halk kültürü dersi insanımızın toplumsal ve kül-türel hayatın değişik alanlarında düşünce, eğilim, tutum ve davra-nışları yansıtan besleyen kaynak durumunda olan bir kültür dersi olduğundan zorunlu ders olmalıdır. Bu istenilen bir durumdur. Ancak bu mümkün olmadığı durumda halk kültürü dersinin; ilköğretim 1.-5. sı-nıflarda 2010-2011 öğretim yılında yeni uygulamaya konulan “Serbest Etkinlikler” dersinde; 6.-8. sınıflar-da ise sosyal bilgiler dersinde ağır-lıklı olarak okutulabilir.

İlköğretim okullarında mevcut uygulamada “Halk Kültürü “dersi seçmeli olduğundan okulda öğret-menler kurulu kararıyla öğretim yılı başında bu ders seçilmediği taktir-de öğrenci bu dersi hiç okumadan

mezun olması mümkündür. Bu durumun da SOKÜM'e ters düşeceği muhakkaktır. Ancak öğrencilerin ilköğretim okullarında halk kültürü dersi hiçbir sınıfta seçilmediğinde, halk kültürü dersi konuları kapsamında belirlenecek proje konularına uygun olarak 8. sınıftan mezun olabilecek durumda olan her öğrencinin “özgün halk kültürü projesi” hazırlanması istenebilir. Türkiye genelinde 33.310 ilköğretim okulu olduğu göz önünde bulundurulduğunda (MEB, 2010b:53) bu durumun halk kültürüne önemli bir katkı sağlayacağı muhakkaktır. Gerektiğinde bu arşivler 81 il düzeyinde her yıl milli eğitim müdürlüklerince kitap haline getirilebilir bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığınca da koordineli olarak işbirliğine gidilebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesi açıklamalar bölümünde “Halk Kültürü Dersi” seçmeli ders kapsamında olduğundan, bu dersin ölçme ve değerlendirmesi notla yapılamamaktadır. Sadece karnesinde, sınıf geçme ve diploma defterlerinde öğrencinin bu dersi aldığı belirtilmektedir. Öğrencinin bu dersle ilgili not verilmeceğini bilmesi derse olan ilgisini azaltabilecektir. Bu nedenle halk kültürü dersi ile ilgili “Portfolyo (ürün) dosyası oluşturma, performans görevi yada proje çalışması” kapsamında gerektiğinde not ile değerlendirilme yapılabilir.

İlköğretim “Halk Kültürü Dersi” öğretim programı bir bütün olarak

(6.-8. sınıflar) değerlendirildiğinde 7 öğrenme alanına bağlı olarak tüm sınıflarda ünitelerin isimleri aynı olduğu halde, kazanımlarının bu ünitelere bağlı olarak sınıf seviyesine göre sarmal olacak şekilde düzenlenmemiştir. Bu düzenlemenin yapılması sınıflar düzeyinde bütünlük sağlaması bakımından daha çok katkı sağlayabilecektir.

“Halk Kültürü” dersinin 1.-8. sınıflarda zorunlu ders olarak okutulması halinde bu branştan öğretmen görevlendirilmesi rahatlıkla yapılabilir. Dolayısıyla halk kültürü dersi öğretmenin sadece iki ilköğretim okulunda görev yapması maaş karşılığı ek dersini (15 saat) doldurması için yeterli olacaktır. Bu durum öğrenciler bakımından derslerin daha verimli olmasını da sağlayacağı muhakkaktır. Ancak ilköğretim okullarında halk kültürü dersinin seçmeli olarak okutulmasına devam edildiğinde bu dersin haftada bir saat olduğu göz önünde bulundurulduğunda eğitim bölgesinde bulunan okullarda görev yapabilecek şekilde “formatör halk kültürü dersi öğretmeni” de görevlendirilebilir.

“Halk Sanatları” öğrenme alanındaki 8. sınıf kazanımlarından olan “Halk Mimarisi” ünitesi adı altında bulunan; Halk mimarisini örnekleri ile tanıma, halk mimarisinin kültürle ilişkisini kavrama, halk mimarisindeki konutun bölümlerini, yardımcı yapılarını ve işlevlerini açıklama, halk mimarisini koruma ve yaşatma yöntemlerine ilişkin önerilerde bulunma gibi kazanımlar öğrenci seviyelerinin üzerinde oldu-

ğundan programdan çıkarılması uygun olabilir.

“Müzik Oyun Eğlence” öğrenme alanı ile ilgili olarak 6. sınıflarda “Çocuk Oyunları ve Oyuncakları” ünitesi adı altında yer alan; oyunun işlevlerini ve kendi yaşamındaki yerini fark etme, geleneksel çocuk oyun ve oyuncaklarını kendi oyun ve oyuncakları ile karşılaştırma, oyun alanları ile çağdaş kent ilişkisini sorgulama kazanımları tüm sınıflara yaygınlaştırılabilir. Çünkü Oğuz’a göre (2005:4) de “Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları” adlı kitabın önsözünde de belirtildiği üzere çocuk oyunları bakımından arşivleri zengin olan Türkiye’de “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi” ile ilgili olarak da çocuk oyunları ve oyuncaklarıyla ilgili yakın bir gelecekte böyle bir alanın doğması kaçınılmazdır.

KAYNAKLAR

İlköğretim ve Eğitim Kanunu (Kanun No:222), 12.1.1961 tarih ve 10705 sayılı Resmi Gazete.

Kutlu, M. Muhtar (2009) Somut Olmayan Kültürel Miras’ın Korunmasında Eğitime Yönelik İlk Adım: Halk Kültürü Dersi, *Milli Folklor*, Sayı 82 (Yaz 2009): 13-18.

Millî Eğitim Bakanlığı (2003). *İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*, 27.08.2003 tarih ve 25212 sayılı Resmi Gazete.

Millî Eğitim Bakanlığı (2006) *İlköğretim Halk Kültürü (6. sınıf) Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı (2007) *İlköğretim Halk Kültürü (7. sınıf) Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı (2008) *İlköğretim Halk Kültürü (8. sınıf) Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

mi ve Kılavuzu, Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı (2010a) Talim ve Terbiye Kurulunun 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı kararı.

Millî Eğitim Bakanlığı (2010b) *Millî Eğitim İstatistikleri (Örgün Eğitim) 2009-2010*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Oğuz, M. Öcal (2004) Açılış Konuşması, *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri*, (Yayına Haz: Oğuz, M. Öcal ve S. Tuba Özkan) Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Halkbilim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Oğuz, M. Öcal (2007a) Folklor: Ortak Bellek veya Paylaşılan Deneyim, *Milli Folklor*, Sayı 74 (Yaz 2007): 13-18.

Oğuz, M. Öcal (2007b) UNESCO, Kültür ve Türkiye, *Milli Folklor*, Sayı 73 (Bahar 2007): 5-11

Oğuz, M. Öcal (2008a) UNESCO ve Gelenegin Ustaları, *Milli Folklor*, Sayı 77 (Bahar 2008): 5-9.

Oğuz, M. Öcal (2008b) UNESCO ve İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtları, *Milli Folklor*, Sayı 78 (Yaz 2008): 5-11.

“Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri” (Yayına Haz: Oğuz, M. Öcal ve S. Tuba Özkan) (2004) Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Halkbilim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

“Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”. (Çev. M. Öcal Oğuz, Yeliz Özay ve Pulat Tacar), *Milli Folklor*, Sayı 65 (Bahar 2005): 163-171.

“Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun” (No: 5448), 21 Ocak 2006 tarih ve 26056 sayılı Resmi Gazete.

“Türkiye’de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları” (Yayına Haz: Oğuz, M. Öcal ve Petek Ersöz) (2005) Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Halkbilim Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.